

PRZEWODNIK TURYSTYCZNY

URSZULIN

 trasy rowerowe

 trasy nordic walking

 trasy kajakowe

URSZULIN

PRZEWODNIK TURYSTYCZNY

URSZULIN 2012

OPRACOWANIE PRZEWODNIKA

Adam Panasiuk (*legends i opisy historyczne*)

Andrzej Różycki (*opisy przyrodnicze*)

REDAKCJA / KOREKTA

Tomasz Antoniuk, Sara Grabowska, Magdalena Kępa, Adam Panasiuk

WYDANO NA ZLECENIE

Gmina Urszulín, ul. Kwiatowa 35, 22-234 Urszulín

tel. (82)5713024, fax (82)5713001

e-mail: sekretariat@urszulín.eu

www.ug.urszulín.eu

PUBLIKACJA WYDANA W RAMACH PROJEKTU:

„Urszulín – po pracy, Polesie” promocja marki lokalnej jako części marki regionu.

ZDJĘCIA

Archiwum Stowarzyszenia LGD Polesie

Adam Panasiuk

Agata Panasiuk

Andrzej Różycki

Zbigniew Niziński

Zbigniew Giemza

Zbiory historia.urszulín.net

Zbiory Nadbużańskiego Oddziału Straży Granicznej w Chełmie

Archiwum Diecezji Prawosławnej w Lublinie

STOCK.XCHNG / Fotolia

Wikipedia

Zbiory Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Lublinie oddział w Chełmie

OPRACOWANIE GRAFICZNE / SKŁAD DTP

Maciej Pelc

WYKONANIE MAP

Wydawnictwo Kartograficzne DAUNPOL Sp. z o.o.

www.daunpol-pilot.com.pl

URSULIN 2012, ISBN 978-83-7475-774-4

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane kopiowanie w całości lub fragmentów bez zgody wydawcy jest zabronione.

Autorzy i wydawcy publikacji starali się aby jej tekst był rzetelny jednakże nie mogą wziąć odpowiedzialności za ewentualne zmiany powstałe po terminie opracowania materiałów do wydawnictwa.

Nakład 2000 szt.

Egzemplarz bezpłatny

A person is shown from behind, kayaking on a body of water. The water is a deep blue, and there is a large, energetic splash of white water behind the kayak. The person is wearing a dark long-sleeved shirt and a dark life vest. They are holding a black paddle, which is raised high in the air. The background is a soft-focus view of the water and distant trees. The overall mood is one of adventure and outdoor recreation.

URSZULIN NA
KAJAK

DROGI TURYSTO

Oto ostatnia część naszego Przewodnika.

Zawiera trasę kajakową po jeziorze Wytyckim, jednym z najpiękniejszych zbiorników w Gminie Urszulin. Jeśli interesujesz się przyrodą, lubisz aktywnie spędzać czas, a co więcej – nie boisz się wody, to nasza trasa jest stworzona dla Ciebie.

Przygotowaliśmy również mini poradnik dla amatorów, którzy wcześniej nie uprawiali tego wspaniałego sportu. Jeśli jednak jesteś fanem kajakarstwa, przygotowanie do wodnych wojaży nie powinno Ci sprawić kłopotu.

Zapewniamy, że dzięki naszej trasie zobaczysz zapierające dech w piersiach krajobrazy i poczujesz więź z naturą – najwspanialszą atrakcją Gminy Urszulin.

Przygotowując się do trasy, pamiętaj o:

- **odpowiednich ubraniach** – ważne jest, by jak

najmniej chłoneły wilgoć i szybko schły; wybierz odzież dopasowaną do pogody,

- **kompasie** – pomoże Ci wybrać odpowiedni kierunek – nawigacja po tafli jeziora bywa trudna, więc przyrząd wskazujący kierunek bardzo się przyda,

- **sprzęcie kajakowym** – oczywiście kajaki, wiosła, kapoki, pojemniki, w których będzie można schować rzeczy, by nie przemokły;

Jezioro Wytyckie od strony południowo-wschodniej posiada zagospodarowane wybrzeże, z dobrym dojazdem, pomostem i toaletami, więc bez trudu dowieziemy sprzęt kajakowy. Nie musimy mieć własnego sprzętu, gdyż istnieje możliwość jego wypożyczenia w pobliskich kwaterach agroturystycznych.

Właściciele kwater oferują dostarczenie kajaków z pełnym wyposażeniem na plażę.

PRZEWODNIK RADZI

Nie zapominaj o wskazówkach podanych w pierwszej części naszego Przewodnika:

- **zabezpieczeniu przed insektami** – na obszarach obfitych w tereny podmokłe i kompleksy leśne niezwykle uciążliwe bywają owały, m.in. komary. Warto zakupić dobry środek odstraszający te kąśliwe stworzenia, ponieważ bywają one naprawdę uciążliwe na naszych terenach (szczególnie w okolicy jeziora),
- **zapasie wody i jedzenia** – każda wyprawa, nawet niedługa, może być męcząca. Warto więc wziąć ze sobą prowiant, by móc posilić się, kiedy nieopodal nie ma żadnego sklepu,
- **apteczce** – to jedyny ratunek, gdy zdarzy się

nam nieszczęśliwy wypadek.

Powinna być dobrze wyposażona (bandaże, zestaw plastrowy, czy woda utleniona to podstawowe elementy). Przydadzą się również środki przeciwbólowe, w razie gdyby ból nie pozwalał nam na kontynuowanie wyprawy. Każdy turysta powinien także mieć ze sobą telefon komórkowy, dokumenty oraz nieprzemakalny plecak, w którym zmieści wszystkie te rzeczy - wraz z naszym Przewodnikiem po Gminie Urszulin.

SZLAK KAJAKOWY - Jezioro Wytyckie

 Długość: 7,5 km **Start:** przystań przy jeziorze

Początek szlaku zaczyna się od przystani przy osiedlu Kochanowskie. Aby tam dojechać należy skręcić z drogi krajowej w drogę szutrową przecinającą osadę Kochanowskie. Po przejechaniu 1,7 km minimy krzyż wrosnięty w 4 lipy (naprzeciwko znajduje się kapliczka), a za nim po prawej stronie odchodzi droga gruntowa. Po przejechaniu nią 0,5 km znajdziemy się przy przystani. Tutaj możemy rozbić namiot, znajduje się również sanitariat. Kajaki możemy wypożyczyć u mieszkańców Wytyczna, którzy prowadzą wypożyczalnię sprzętu wodnego.

- » Ruszamy odpływając z plaży na przystani.
- » Zaraz za pomostem skręcamy w lewo.
- » Wpływamy w „drogę wodną”, prowadzącą do ujścia kanału do jeziora.

Jest to część jeziora, która została zalana w procesie melioracji. Charakteryzuje się występowaniem licznie wystających konarów po dawnych łąkowych zakrzyczeniach. Tą swoistego rodzaju drogą wodną o szerokości kilku metrów płyniemy cały czas prosto.

Przed powiększeniem jeziora tędy płynęła rzeka Włodawka, dlatego do dnia dzisiejszego pozostał kilkumetrowy pas z czystym lustrem wody. Trudno skręcić w bok, gdyż brzegi naszej wodnej trasy bujnie porasta wodna roślinność, trzciny, częste występują mielizny i wystające

A photograph of a sunset over a body of water. In the foreground, the dark silhouette of a sailboat's mast and rigging is visible on the left, and some reeds or grasses are in the bottom right. The water is calm, reflecting the vibrant orange and red colors of the sky. The sky is filled with soft, horizontal clouds, and the horizon line is visible in the distance.

*„Jesienią jezioro i okoliczne rozlewiska stanowiły doskonałą
bazę żerowiskową dla licznych stad gęsi, czajek, łabędzi,
kaczek i innego ptactwa wodno-błotnego”.*

Jezioro Wytyckie

Jest aktualnie największym zbiornikiem wodnym na terenie Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego. Po obwałowaniu i przekształceniu w zbiornik retencyjny na potrzeby rolnictwa ma powierzchnię 487 ha, a długość linii brzegowej wynosi 9.850 m. Jezioro otoczone jest groblą od strony wschodniej, północnej i zachodniej oraz częściowo od południa. Jedyne na wysokości wsi Kolonia Kochanowskie brak jest obwałowań. Obecnie, po spiętrzeniu wody w zbiorniku, maksymalna

głębokość wynosi 5,50 m, a pojemność 9.174 tys. m³. Dla porównania powierzchnia akwenu przed przekształceniem wynosiła 270,1 ha i był wówczas drugim po jeziorze Uściwierze co do wielkości na Pojezierzu. Jezioro miało wtedy 2.855 m długości, a jego linia brzegowa wynosiła 7.420 m, maksymalna głębokość 3,40 m, a pojemność 3.511 tys. m³. Nie było wówczas dostępnym z każdej strony. Od północy i zachodu otoczone było lasem olchowym i torfowiskiem niskim i przejściowym. Na nich spotkać można było owadożerne rosiczki i pływacze, a także relikty polodowcowe, takie jak brzozę niską i wierzbę lapońską. Wówczas na jeziorze znajdowała się dość duża (licząca ok. 2000 gniazd) kolonia lęgowa mewy śmieszki, z którą wspólnie gnieździły się rybitwy rzeczne (ok. 100 par). Gnieździła się tutaj również duża populacja perkoza rdzawoszyjnego (kilkanaście par) i krwawodziobów (ok. 80 par) ptaków z rzędu siewkowych i rodziny bekasowatych. Jesienią jezioro i okoliczne rozlewiska stanowiły doskonałą bazę żerowiskową dla licznych stad gęsi, czajek, łabędzi, kaczek i innego ptactwa wodno-błotnego. Dziś starą linię brzegową jeziora wyznaczają gdzieś niedaleko niewielkie wyspy i podtopione krzaki wierzb łoża. Wcześniej jeziorem gospodarowało Państwowe Gospodarstwo Rybackie z siedzibą w Sosnowicy i nie było ogólnie dostępne. Dziś spełnia rolę zbiornika retencyjnego w systemie kanału Wieprz-Krzna. Nad jeziorem wybudowano przepompownię która przepompowuje wodę na obszar pobliskiego Krowiego Bagna.

konary zalanych zakrzaczeń. Spływ tym odcinkiem dostarcza niesamowitych wrażeń.

» Odcinkiem tym możemy spokojnie płynąć przez 1,3 km, aż dopłyniemy do śluzy wodnej, regulującej poziom wody w jeziorze. Niestety, z tamtego miejsca nie ma możliwości kontynuowania spływu, gdyż wystające z wody konary uniemożliwiają oddalenie się od naszej wodnej trasy nawet na kilka metrów. Proponujemy więc w odległości 550 m od pomostu odpłynąć z naszej wodnej trasy w prawo i kierować się

w stronę widocznych kilku wysp. Musimy przepłynąć ok. 250 m, uważając na wystające konary i pływającą roślinność. Ich ilość nie jest jednak tak duża, byśmy mieli problemy z przepłynięciem.

» Wpływamy do zatoczki, otoczonej kilkoma wyspami. Największe z nich porośnięte są lasem olsowo-kępkowym. Przepłynięcie zatoczki nie sprawi problemów, gdyż lustro wody jest w niej czyste. Jest to chyba najładniejsze miejsce na jeziorze. Bez trudu możemy zaobserwować

żeremie bobrowe oraz liczne odmiany ptactwa. Jest to także jedno z ulubionych miejsc wędkarzy.

» Po minięciu największej wyspy po prawej stronie mamy ujście z zatoczki do otwartego akwenu.

Wpływając na „otwarte wody” musimy zmierzyć się z falą wodną, której rozmiary oczywiście warunkuje wiatr. Przy wietrznej pogodzie dalsza część spływu jest utrudniona, dlatego proponujemy płynięcie lewą stroną w pobliżu wystających z wody konarów. Jest to również miejsce ciekawe szczególnie dla miłośników ornitologii, gdyż licznie występujące tutaj ptactwo szczególnie upodobało sobie tę część jeziora. Liczne gatunki możemy zaobserwować na wystających konarach.

» Opływamy jezioro, mając brzeg po lewej stro-

nie. Gdzieś tam ilość pływającego roślinnego kożucha i wystających konarów jest mniejsza, co pozwala na podpłynięcie bliżej brzegu.

» Do północnego brzegu mamy 2,3 km, dlatego w każdym momencie możemy sobie skrócić trasę, przepływając przez środek jeziora na drugą stronę. Szerokość jeziora waha się od 1 do 1,5 km, dlatego szczególnie przed taką decyzją musimy uwzględnić kierunek wiatru i wysokość fali.

» Opływając jezioro od strony wschodniej mijamy trzcinowiska z licznymi małutkimi zatoczkami. Odpocząć możemy na mijanych kilku plażach.

» Z plaży na północnym krańcu jeziora do naszej przystani musimy pokonać ponad 3 km.

Jezioro stanowi nie lada gratkę dla obserwatorów ptaków, dlatego też wybierając się w jego

Świat płazów, ssaków i ptaków

W wodach jeziora i nad brzegami można spotkać liczne płazy, głównie żaby zielone, ale wiosną również żaby trawne i moczarowe, których samce w okresie godów przybierają niebieską barwę. Spotkamy tu także traszki zwyczajną i grzebieniastą, oraz kumaki nizinne i grzebiuszkę ziemną, zwaną także huczkiem. W wodzie spotykane są także żółwie błotne, a z innych gadów zaskrońce. Na otaczających jezioro wałach występują licznie jaszczurki zwinki, czasem także padalce, a często można również napotkać wygrzewające się żmije zygzakowate, głównie w brązowej odmianie barwnej. Ssaki reprezentowane są tutaj przez bobry, mające na terenie jeziora co najmniej 5 żerem.

Licniejsza populacja tego ssaka zamieszkuje kanał-doprowadzalnik do jeziora. W wodzie żyją także wydry i karaczownik ziemnowodny. Natomiast do rzadkości należą dzisiaj piżmaki, wytępione tu głównie przez norkę amerykańską – gatunek obcy w naszej faunie, zawleczony z Ameryki Północnej. Na jeziorze spotkać możemy także drapieżnego gronostaja, lisy i borsuki. Najciekawszy jest świat ptaków. Na jezioro po wielu latach nieobecności powróciły mewy śmieszki. Po napełnianiu jeziora w 1984 roku wszystkie tereny dogodne ogniazdowania dla mew i rybitw zostały pozalewane, więc przestały się tu gnieździć. Ponownie powróciły pod koniec lat dziewięćdziesiątych (w 1999 roku) i dzisiaj tworzą dwie duże kolonie, liczące ok. 3500 gniazd. Jedna z nich znajduje się w północnej części jeziora, wokół dużego żeremia bobrowego, druga w części zachodniej w otoczeniu największej wyspy. Od 2009 roku właśnie w tej kolonii pojawiły się po raz pierwszy łęgowe mewy białogłowe, liczące dzisiaj ok. 50 gniazd. Mewa białogłowa, to duża, drapieżna mewa długości do 68 cm i rozpiętości skrzydeł do 1,5 m. Jest gatunkiem wszystkożernym, a w diecie przeważają różnorodne ryby, owady, mięczaki, a także odpady, drobne zwierzęta lądowe, czy jaja i pisklęta innych ptaków, w tym bardzo często ich mniejszych kuzynek śmieszek. W różnych latach mniej lub bardziej licznie (niestety już mniej) łęgą tu także rybitwy rzeczne, białowusowate i białoskrzydlate. W obrębie jeziora spotkać możemy także gniazdujące licznie kaczki, w tym najpospolitszą krzyżówkę, jak i rzadsze krakwy, cyranki, cyraneczki, czernice, głowienki, czy też bardzo rzadkie płaskonosy i najrzadszą w Polsce podgorzałkę. Zwykle 2-3 pary tych ptaków można spotkać w zachodniej części jeziora przy granicy z lasami Poleskiego Parku Narodowego. Gnieźdzą się tutaj także łabędzie (3-5 par), a jedna z par często wodzi pisklę koloru białego (nie jak to zwykle bywa szarego) – jest to odmiana łabędzia, zwana „polską”, dotychczas nie obserwowana poza naszym krajem. Łęgą się tutaj także licznie gegawy, gęsi od których wyhodowano nasze gęsi domowe. W szuwarach spotkamy liczne trzciniaki, trzciniczki, brzęczki i świerszczaki, a także potrzosa, zwanego wróblem trzcinowym. Trzcinia zamieszkuje także bąk i bączek oraz dwa gatunki czapli, prowadzące bardzo skryty tryb życia. Szacuje się, że wokół jeziora może znajdować ok. 4-6 buczących samców bąka. Tutaj także zakładają swoje gniazda drapieżne błotniaki stawowe. Wody jeziora stanowią doskonałą bazę pokarmową dla licznie pojawiających się czapli siwych i białych, czy kormoranów, ale też obserwowanych czasem bocianów czarnych i polujących na ryby, czy kaczki bielików. W czasie wiosennych i jesiennych przelotów żerują tu rybołowy, mewy małe i siwe, nury czarnoszyje i rdzawoszyje, liczne stada gęsi zbożowych i białoczelnych, brodzie śniade, samotne, kwokacze i krwawodzioby. Zalutują tu także czaple nadobne i purpurowe oraz kaczki: helmiatka, rożeniec, świstun, gągoł, markaczka, ohar, także trac nurogęs i bielaczek, bernikla białolica i kanadyjska, z siewkowych – kamusznik, biegus zmienny, batalion czy terekia szara i bekasik.

okolice należy zaopatrzyć się w sprzęt do obserwacji, czyli lornetki i lunety.

Na pewno nie zawiedzimy się i zaobserwujemy kilka ciekawych gatunków, w tym być może wiele bardzo rzadkich.

Oczywiście, nie sposób wyliczyć wszystkich

gatunków ptaków, jakie tu możemy zaobserwować.

Poszukiwanie coraz to innych, nie wymienionych w niniejszym tekście, pozostawiamy tobie szanowny turysto.

Wędkarstwo i fauna jeziora

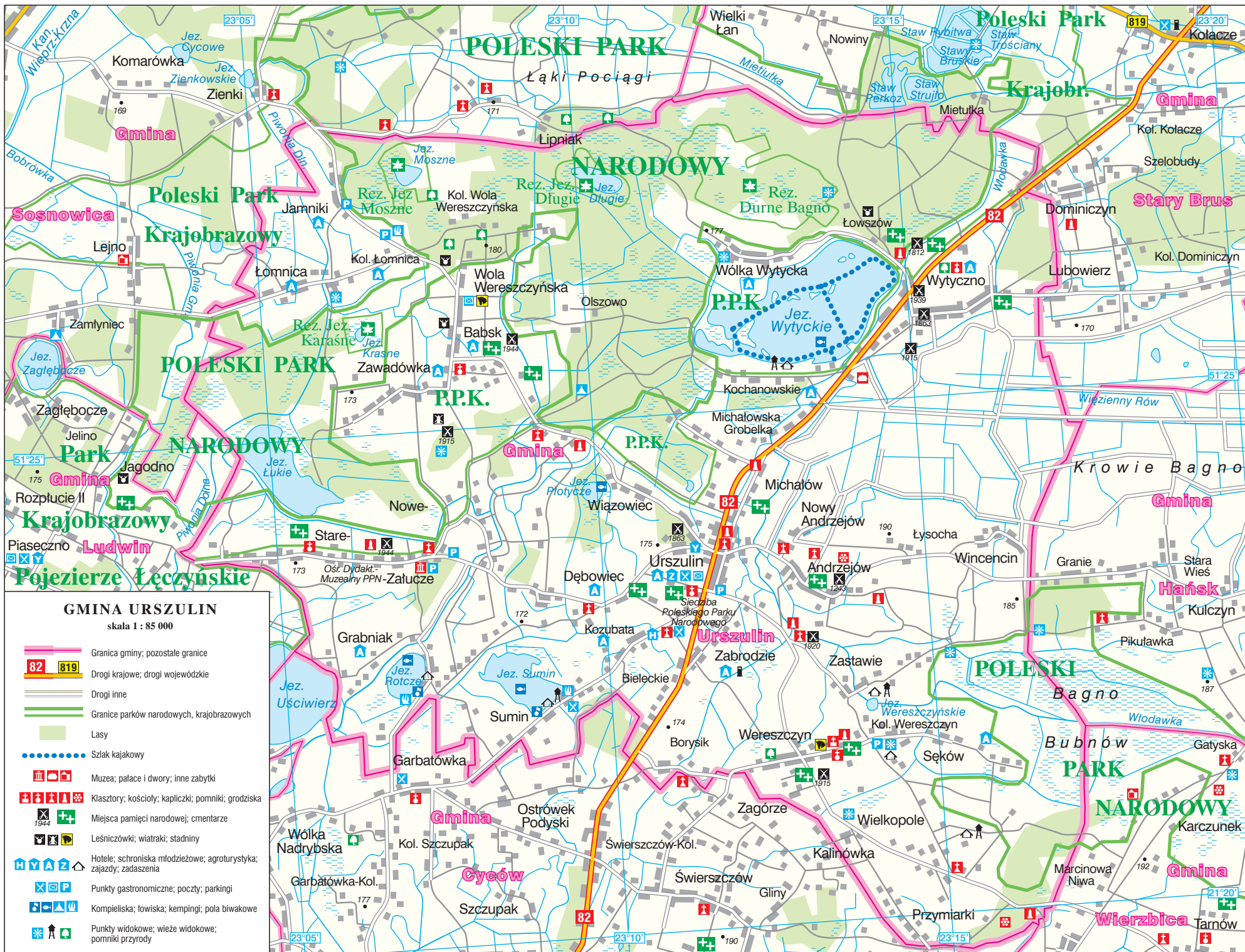
Wody jeziora dzierzawione są przez Polski Związek Wędkarski Okręg PZW Chełm corocznie intensywnie zarybia akwen, a dominującym gatunkiem jest karp. Największe okazy przekraczają 30 kg. Poza karpiem pływają szczupaki, sandacze, okonie, węgorze, sumy, a także liny, leszcze, karpie, płocie, wzdregi (zwane także krasnopiórkami) i karaś srebrzysty, zwany bękartem lub japońcem. Ponadto występuje tu sumik karłowaty, słonecznica, jazgarz, ukleja oraz ostrakofilna różanka. Połów ryb z obwałowa-

nych brzegów jest niedozwolony i dodatkowo utrudniony przez pas szuwarów. Ryby można łowić z łódki (zakaz używania silników spalinowych) i licznych wybudowanych pomostów.

Większość z nich wybudowana jest przez osoby prywatne, a tylko dwa, to pomosty pływające postawione przez Gminę Urszulín. Korzystać można ze wszystkich, ponieważ wszelkie budowle wodne na terenie wód państwowych należą do właściciela, czyli Skarbu Państwa. Osoby chcące wędkować na tym zbiorniku muszą wykupić dodatkowo zezwolenie u skarbnika Koła PZW w Urszulín. Dno jeziora jest dość płaskie, w większości muliste, tylko w kilku miejscach znajdują się piaszczyste podwodne łachy. W strefie przybrzeżnej jeziora obficie porośnięte jest roślinnością oraz podtopionymi krzakami, głównie wierzby szarej. Roślinność szuwarową stanowią trzcinowiska i szuwar patki szerokolistnej oraz gdzieś szuwar oczeretu jeziernego. W płytszych wodach spotkamy zbiorowiska strzałki wodnej i jeżogłówki gałęzistej. Zwykle za pasem trzcin rozciągają się rozległe powierzchnie zajmowane przez zespoły roślin o dużych liściach pływających po powierzchni wody. Są to zespoły grążela żółtego i grzybieni białych oraz rzadki zespół grzybieni północnych. Rośliny te, zwane popularnie „liliami wodnymi”, w naszym kraju

podlegają ochronie prawnej i nie można ich zrywać. Oprócz zespołów nenufarów spotkamy zbiorowiska rdestu ziemnowodnego, zespoły rdestnic, w tym głównie rdestnicy pływającej, przesytej i kędzierzawej. Dalej od brzegu występują zbiorowiska rogatka i wywłócznika okółkowego oraz moczarki kanadyjskiej. Głębiej spotkać można jeszcze gdzieś łąki ramienicowe, zbudowane przez różne gatunki glonów z rodzaju ramienic. Natomiast na kilku wysepkach rosną krzewy wierzby łózy i wierzby pięciopięćkowej oraz, na największej z wysp, rośnie niewielki las olchowy. Poruszanie się po wyspie jest niebezpieczne ze względu na wytworzoną tutaj cienką spleję (kożuch roślinny pływający po wodzie), która może łatwo się przerwać pod ciężarem człowieka.

GMINA URSZULIN

skala 1 : 85 000

- Granica gminy; pozostałe granice
- 82 819 Drogi krajowe; drogi wojewódzkie
- Drogi inne
- Granice parków narodowych, krajobrazowych
- Lasy
- Szlak kajakowy
- Muzea; pałace i dwory; inne zabytki
- Klasztory; kościoły; kapliczki; pomniki; grodziska
- Miejsca pamięci narodowej; cmentarze
- Leśniczówki; wiatrak; stadniny
- Hotele; schroniska młodzieżowe; agroturystyka; zajazdy; zadarszenia
- Punkty gastronomiczne; poczty; parkingi
- Kompletiska; łowiska; kempingi; pola biwakowe
- Punkty widokowe; wieże widokowe; pomniki przyrody

Drogi Turysto!

Przedstawiamy Ci najnowszy przewodnik turystyczny obszaru Gminy Urszulin.

Znajdziesz w nim propozycje spędzania zarówno dłuższego urlopu jak i weekendowego wypoczynku. Informator ten pomoże wybrać interesujące trasy wycieczek pieszych i rowerowych, a także podpowie, których szlaków wodnych nie można przegapić.

Zamieściliśmy w nim praktyczne wskazówki dla uprawiających nordic walking, jazdę na rowerze i kajakarstwo. Dzięki temu informatorowi poznacie Państwo zarys historii, kultury, a przede wszystkim pięknej przyrody regionu.

zobacz nas w sieci!

www.ug.urszulin.eu

Twój pomysł, europejskie pieniądze

**PROGRAM
REGIONALNY**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

WOJEWÓDZTWO
LUBELSKIE

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007 – 2013.